

JASMINA ANA

Adrijanini muškarci

Beograd

2012

DERETA

Beograd je najlepši u decembru, pred Novu godinu. Krovovi su prekriveni snegom, grad je ukrašen i svečan, a u hladnom vazduhu treperi nada.

Čudna stvar. I oni kojima je Bog dao tešku sudbinu, i bolesni, i siromasi, i ostavljeni, ipak oseće čaroliju promene koja se događa poslednjih decembarskih dana. Tračak nade uđe i u njihove sumorne dane, a klatna na unutrašnjim satovima njihovih duša kreću se bržim, veselijim ritmom.

Novi kalendari, sa slikama godišnjih doba, okačeni su po zidovima, kao neraspakovano, nepoznato vreme.

Ko nam to stiže? Jesmo li spremni?

To su dani kada najviše razmišljamo o svom životu.

Izvesnost prohujalog vremena, seta završenosti, meša se sa nejasnom nadom da je moguće okrenuti novu stranicu, početi drugačije prvog januarskog dana. Zato se tih dana pripremamo da skinemo umorni izbleđeli plašt uspomena i da u Novu godinu zakoračimo kao u novi život.

Možda i nismo toga svesni.

Kada bismo mogli da budemo surovo iskreni prema sebi i životu, znali bi da se ništa neće promeniti, da vreme ne možemo da sečemo kao kriške lubenice. Videli bismo, jasno, da je sve to što teče iz godine u godinu jedna te ista sudbina, reka koja je uvek nova i nepoznata i koja ima početak i kraj. Ona ne zna da postoje kalendari, ni satovi, ide kuda mora, svojim tokom, svojim koritom.

Nije nam dato da razumemo topot vremena. Možemo samo da se utešimo svetlucavim i veselim lažima ispraćaja i dočeka, i uzbuđenjem i žurbom koje se, kao epidemija, šire i pojačavaju.

Kao da svi tih prednovogodišnjih dana imamo visoku temperaturu i buncamo. Kao da će se dućani sa raznom robom zauvek zatvoriti i da će nam ostati samo to što smo tih dana nabavili, juriša se, bez racionalnosti, bez prave potrebe, prazne se rafovi sa hranom, odećom, igračkama, kupuju se razne sitnice koje želimo nekome dragom da poklonimo, tačno u ponoć.

Sva ta užurbanost, ta panična nada da se nešto ipak menja, da nam neko nepoznat dolazi u goste i da ga moramo dočekati lepše i svečanije, daje srpskoj prestonici žar mladosti, buku velegrada.

Beograd nikad tako ne diše, kao tih poslednjih decembarskih dana.

POSLEDNJI DECEMBARSKI DANI 2011. GODINE

Dvadeset i deveti decenbar, mraz i ledeni vetar. Grad je osvetljen novogodišnjim svetiljkama, veče je svečano i tiho. Gvozden Anđelić stoji na parkingu kafane pored Save, i sačekuje goste koje je pozvao na večeru. Kroz polumrak dvorišta restorana „Marinada“, prolama se njegov dubok i snažan glas: – Idemo u malu salu, tamo sam rezervisao sto. Uđite, ja ću da sačekam malu.

Tri muškarca i dve žene ulaze, jedan za drugim, u restoran.

Gvozden je zapalio tompus i šeta parkingom. Ubrzo, taksi se zaustavlja ispred restorana i iz automobila izlazi plavuša duge kose, ogrnuta krznom.

Trči mu u zagrljaj: – Ljubavi, srećan ti rođendan! Da slavimo zajedno još mnogo godina...

Daje mu lepo zapakovan poklon.

– Ti si mi najveći poklon, šećeru. Šta slavim? Pedeset i pet godina... duboka starost... Ne razumeš ti to, mala... Svi su već unutra, hajde.

Grli je, ljubi joj kosu, ulaze u restoran.

* * *

Petar i Olga Bašić večeraju u trpezariji u svom stanu na Voždovcu.

– Da krenemo sutra oko deset. U dva smo na Kopu. Imamo celo posle podne. Blanka ne ide s nama?

– Ne ide. Ja više ništa ne razumem... Petre, znaš li koliko je ona volela skijanje?... Šta se desilo? Nema dečka, ili ga krije. Zatvorila se nekako... Baš brinem...

- Čekaj, da li ide negde na doček Nove godine?
- Ne! I to mi je čudno. Kaže da joj prija da bude malo sama...
- Razgovaraću sa njom. Ne znaš gde je večeras?
- Neki njen drug sa televizije slavi rođendan, negde su u kafani...
- Možda joj je dosta te gužve i snimanja...
- Dosta? U njenim godinama? Daj, Petre... Sipaj mi još malo vina... Bojim se da se nije zaljubila u nekog pogrešnog...
- Prićaćemo... Moram večeras da uradim dve žalbe, da ih pošaljem ujutru. Skuvaj mi kafu, molim te, tu ću da radim...
- Okej, donosim ti kafu pa idem da se pakujem.

Petar Bašić dugo se šetao po trpezariji, zamišljen. Zveckanje posuđa i miris vrele kafe trgli su ga. Seo je za kompjuter i krenuo da radi.

* * *

Blanka i Gvozden sede u crnom džipu, na Voždovcu, ispred Blankine zgrade.

- Samo još ove godine, ljubavi... Pa, šta ti to znači? Evo, proslavio sam rođendan sa tobom, samo sa tobom... Vidi, prošla je ponoć, nije mi više rođendan. Blanka, šećeru, znaš da te volim... Izađi negde za Novu godinu, što ne ideš na Kopaonik sa tvojima?... Ne mogu, nije još vreme... Bićemo kod prijatelja... Znaš koliko bih voleo da budem s tobom... Molim te, ne plači, daj da ti obrišem suze... Tebi je lakše, ti barem ne moraš da se pretvaraš, da lažeš... Imaćeš me, potpuno, strpi se malo... Draga, veruj mi... imaćemo naše dete...

- Ćuti, molim te ćuti. Znam da nikad nećeš biti samo moj. Teško mi je. Volim te, Gvozdeno. Kad bi barem mogla da prestanem da patim ovoliko... Idem. Ne želim da me moji vide ovakvu.

– Laku noć, ljubavi. Gledaću te u novogodišnjoj noći. Pažljivo ću buljiti u televizor i ljubiću te, u mislima.

Blanka žuri ka ulaznim vratima zgrade, okreće se i vidi visokog i krupnog Gvozdena kako stoji sam, u ledenoj noći, kao bor.

Ta slika učini joj se nestvarna.

* * *

U Ulici kestenova, na Vračaru, lepo osvetljen vrt i u njemu ukrašena jelka, sa raznobojnim svetilkama. Na kraju vrta, zaklonjena visokim brezama, otmena, starinska vila, sa balkonima i drvenim kopcima. Ovo je dom porodice Anđelić.

Adrijana, mokre kose, u belom penastom bade mantilu, sedi pored kamina u kome gori vatra i prelistava časopise. Pored nje, na stočiću, novogodišnje čestitke i neotvoreni računi.

Kosta, dvadesetčetvorogodišnji mladić, oblači jaknu i pevuši.

– Pobogu, Kosta, da li si ti normalan? Izlaziš u jedan posle ponoći? Ko još izlazi u ovo doba?

– Ali, mama... ja ne mogu da živim po tuđem receptu... Ja sam tvoj talentovani, tvoj genijalni sin! Ti bar to treba da razumeš... Ja bih ti uginuo u kavezu, mamice...

– Ne možeš da promeniš biologiju, Kosta. Razbolećeš se jer po celu noć lutaš, godinu dana nisi spavao noću.

– Ne brini... Evo stiže tvoj ljubljani muž. Aha, jel' se sad dolazi kući, Gvozdeno?

– Hajde, mali, budi dobar... Gde ćeš u ovo doba?

– Sve u svoje vreme, matori. Mada se ti ponašaš ko da tvoje vreme tek dolazi! Vidi, vidi, kako smo doterani, po poslednjoj modi... Sumnjiv si... Ajde, čao, žurim... kasnim...

– Šta radiš, ljubavi?

– Ništa, čitam. Brinem se što Kosta uopšte ne spava noću... i gde uopšte može da bude celu noć? Što ne porazgovaraš malo sa njim...

– Na fakultetu je sjajan. Danas su na televiziji bili neki njegovi profesori, hvale ga za dokumentarac koji je snimao po Zlataru, kažu da je remek-delo..

– Kad on to uopšte radi? Nije mi jasan...

– Vi umetnici i inače niste jasni. O-ho! Čestitka iz Pariza! Mijat, čuveni slikar... Bravo, devojčice... Pa ti nisi ni otvorila ovo pisamce. Ja ću...

– Gvozdene! Kako te nije sramota da otvaraš tuđu poštu?

– Pa što ih držiš na stolu? Trebalo je da ih sakriješ od mene, zar ne?

– Slušaj, ne moram ovo da trpim...

– Ti? Sad ćemo da vidimo šta piše... O-ho, naslikao je sličicu, sličićicu za svoju voljenu koleginicu – *Misliću na tebe i u Novoj godini, Mijat*. Lepota božija. Jel' zna on da si udata?

– Odvratan si.

– Verujem da jesam. Inače ne bi imala ovakvu idilu sa tim na-beđenim mazalom. Zar ne slika on samo đavole? Nisam odavno bio u tvom ateljeu, da vidim je li uticao na tebe... U svakom slučaju, đavo je odneo šalu... Đavo je, dakle, odneo šalu...

– Gvozdene, prekini, dok još imam živaca. Ko ti dozvoljava da me uznemiravaš tvojom paranojom? Nemam ništa, nisam u vezi sa Mijatom i nemam razloga išta da krijem. Ja tebe ne pitam imaš li ti takve razloge!

– To što ne pitaš znači da te nije briga. Zaboravila si mi i rođendan! Bravo, Adrijana!

– Nisam ga zaboravila, poklon je na tvom krevetu... Ili je trebalo da te jurim po gradu i da te pitam gde si to nestao na dan rođendana, zašto ti je telefon isključen... Taj film nećeš da gledaš, Anđeliću!

- Kako si se rodila tako hladna, nije mi jasno...
- Mnoge stvari ti ne razumeš...
- Naročito ne razumem tog jebenog slikara! Kako bi mu slatko razbio njušku! To će ga i snaći...
- Hajde, sad izađi! Laku noć.
- Suviše si samouverena i drska. Ja bih se na tvom mestu malo zamislio.

Adrijana ne odgovara više. Čuje kako Gvozden gunda i psuje, zatim se prolama tresak vrata. Ona ustaje i zatvara vrata od salona. Dodaje još jedno drvo u kamin.

Uzima laptop i šalje meil Mijatu: *Noćas je vejavica u Beogradu. Da li sneg pada na Monparnasu? Nikada nismo zajedno šetali po snegu. Dobila sam ovu lepu sličicu... tačno znam kako ću je uramiti (verujem da bi i ti uradio isto). Jedva čekam da prođu ove praznične banalnosti, pa da se vratim svojoj tišini. Tebi? Čudna stvar: ti i ja na mapi sveta, u svakodnevnicima, i ne postojimo. Baš zbog toga mi je dragoceno sve to neuhvatljivo vreme, svi ti oblaci telepatije između nas... Mijate, da li znaš koliko je godina prošlo otkad smo prvi put šetali pored Sene? Dvadeset i sedam, da ne veruješ... Kao da je sve bio samo san...*

Ti si, kao zlatan konac, provučen kroz moj život... konac od čistog zlata... Svakako, sve je zbog toga dobilo bolju svetlost... Verujem da niko nikada ne može razumeti ovo neuhvatljivo vreme, ovu blizinu između nas... Mislim danas na reči mog prijatelja, pesnika Stevana Raičkovića: „Treći tu ništa ne razume...”

* * *

Zvono na zidnom satu otkucalo je jedan posle ponoći. Advokat Petar Bašić upravo je završio sa pisanjem dve žalbe na presude i raspremao je svoj radni sto kad je začuo lagano otključavanje vrata.

– Blanka, srce, mama je zaspala, dođi malo kod mene da razgovaramo! Pa, gde si bila, malena?

– U restoranu, slavili smo neki rođendan... Šta radiš ti?

– Ništa, završio sam neke žalbe, moram ujutru da ih predam, pre puta... Što ne ideš s nama na Kopaonik?

– Ne ide mi se... umorna sam, previše sam radila ova dva meseca... hoću malo da se ispavam, da se opustim...

– A gde čekaš Novu godinu? Nećeš valjda da mi kažeš da nećeš ići nigde?

– Hm... ne znam još, imam neke kombinacije... videću...

– Blanka... smem li nešto da te pitam?

– Smeš, naravno.

– Od kada si raskinula sa Mišom, koliko je prošlo... godinu, dve? Nekako si neraspoložena... ne smeješ se, stalno si ozbiljna. Da li te nešto muči? Reci svom tati...

– Ne, nema problema. Onda nisam radila na televiziji, a to ti je stalni stres... Ne možeš ni da zamisliš pod kakvim smo pritiskom. Svakog trenutka možeš da izgubiš posao, emisiju, može da ti opadne gledanost...

– Razumem, ali ti to dobro radiš. Nema potrebe da budeš nape-ta, pa šta i ako izgubiš posao? Popularna si, lepa si i pametna, smislićemo nešto drugo. Nego, Blanka, znaš... imaš 27 godina... možda je vreme da razmišljaš o nekoj ozbiljnoj vezi...

– Možda... mada... to se desi ili se ne desi...

– E, pa, pilence moje, ti si nam jedinica, i ti moraš da nam rodiš unučice. Moraš! Vidi, mi smo ti još mladi, nećeš ni osetiti... tata će da ti kupi stan i platiću ti ženu da ih čuva... mislim, u slučaju da se udaš za nekog slepca... Šalim se, samo nek bude mlad i zdrav... i da nije glup, preterano...

– Alo, Petre, jel' se tako razgovara sa ćerkom?

– Pa nisam ti ja neki uštogljeni roditelj. Nekako za Novu godinu svodimo račune, zamislimo se nad svojim životom... Ja jasno vidim da ti nisi srećna... kao da nisi ti... Šta se događa u tvom životu, malecka? Ja osećam da nešto nije kako treba...

Blanka se okrenula prema prozoru. Suze su joj nadirale i nije htela da joj otac to vidi.

U jednom trenutku poželela je da padne ocu u zagrljaj i sve mu ispriča. Dve godine pakla sa oženjenim muškarcem, starijim od njenog oca. Zatim se uplaši od te pomisli, udahnu duboko vazduh i okrenu se prema Petru.

– Nije mi ništa... biću bolje...

Ušla je u kupatilo, zaključala se i pustila vodu da teče. Plakala je dugo, dugo.

Petar nije trenuo svu noć.

Osetio je, gotovo fizički, njenu bespomoćnost.

Znao je da nešto nije u redu, da nešto ne valja. Da li je bolesna? Da li je u vezi sa nekim kriminalcem? Da se nije zaljubila nesrećno?

Da li je trudna? Trudna sa nekim oženjenim... Saznaće. Mora da sazna.

* * *

U Parizu, na Monparnasu, Mijat sedi zamišljen nad slikom u svom ateljeu.

Praznici mu remete njegov ustaljeni ritam. Ne voli da napušta svoj atelje i da vodi prazne i besmislene razgovore ni o čemu.

Prijateljica mu se naljutila jer nije išao na svadbu njenog sina. Kako uopšte može da pomisli da on može da prisutvuje takvom cirkusu?

– Ali, Mijate, to je moj sin! – rekla mu je suznih očiju.

Zar za toliko godina, toliko decenija, nije uspela da ga upozna. Umoran je.

Prva žena. Druga žena. Deca.

Atelje je njegovo jedino pravo utočište. Tu je dan i svetlost samo njegova. Nema on vremena više da se rasipa. Nikad nije ni imao to vreme.

Čita. Piše svoj dnevnik. Slika. Gleda filmove.

Večeras ipak mora, zbog Kristine, da ode na večeru. Novogodišnju, kod prijatelja. Duguje joj ovu noć, iako su sve dalji... Zahvalan je Kristini. Brzo je shvatila šta sve da ne traži od njega. Mogla je da ne ukapira nikada, kao Branka... Branku je mnogo više voleo, rodila mu je dva sina... Koliko je lepa bila, tada... Ne, ne... ništa nije razumela. Hvala ti, Kristina... Mogao bih da je obraduje nekim poklonom... Da, da... nikada nije tražila od njega nemoguće... da prošetala ćerkicu, da je vodi u bioskop, da ide na roditeljski... Kakav užas... To je Brankin biser – roditeljski... Da li je neko tražio od Karavađa, od Ticijana, da idu na roditeljski... da idu na svadbe...?

Zagleda se u tamne boje na platnu i učini mu se da je gotovo srećan čovek.

Noć se već spuštala i on ustade da se spremi.

DOČEK NOVE GODINE

Trideset i prvi decembar, devet uveče. Gvozden je već popio dobrih četiri čivasa, kad je sa Adrijanom ušao u taksi.

– Dobro je što ne idemo u restoran. Ne bih to mogla da podnesem. Svaka čast, spasao si me...

– Ma kumovi su te spasli, toliko su navalili da dočekamo Novu godinu kao nekad... kad smo se zabavljali...

– Kad je to bilo? U doba Jure?

– Juče je to bilo! Juče... Evo zviždim ti ispred prozora, ti znaš... A ti trčiš niz stepenice, u farmericama, u crnoj majici, duge kose... Bila si najbolja riba u gimnaziji... Najbolja!

– Pusti... tada smo još nešto čekali od Novih godina. Ja se ne vraćam, nikada. Ne želim da se rastužujem...

– Da se rastužuješ? Zar ne živiš svoj san?

– Kako da ne... slični smo i razumemo se kao Mars i Venera. Što si se ti uopšte oženio sa mnom kad me ni malo ne kapiraš, Gvozdeno?

– Tebe? Ti si jebena santa leda! Ti uopšte ne razmišljaš o meni kad nisi sa mnom. Briga te gde sam! Ja nisam znao da postoje takve žene... Mislio sam da si samouverena, a ti si ravnodušna... ti si...

– Pijan si. Tiše pričaj...

– Ma daj! Ničemu se ne raduješ, čime ja mogu tebe da oduševim? Čime?

– Stigli smo, tu stanite, ispred kapije, tako.

Gvozden plaća taksisti i njih dvoje ulaze u dobro osvetljeno dvorište.